

Matti Virtanen: Ääripäät – Miten identiteettipolitiikka hajottaa Suomen

Filosofi Chaim Perelman tutki arkipäiväisen puheen retoriikkaa. Hänen mukaansa yksi retoriikan tyylikeino on vastakkainasettelujen tekeminen. Maailma havainnoidaan niin, että jollekin asialle keksistään jokin vastakohta, kuten itä – länsi, nainen – mies, nolla ja yksi... ja niin edelleen. Vastakkainasettelu on Matti Virtasen kirjan lähtökohta, pääotsikko on Ääripäät, eli maailma jäsentyy kun keksitään vaikka feministeille vastakohtaksi miesliike.

Kirjan alaotsikko on "Miten identiteettipolitiikka hajottaa Suomea". Jäsentäjäksi on otettu vanha käsite identiteetti, josta on puhuttu ja jota on toteutettu iät ajat. Länsimaissakin ihmiset ovat jakaantuneet ortodokseihin ja katolilaisiin, luterilaisiin ja näitä "hajottaviin" lahkoihin. Suomalaisten alkuperä alkoi fennomaaneista ja svekomaaneista. Vähän myöhemmin porvareista, maalaisista ja työläisistä. Identiteetti ajattelutapana ei ole mitään uutta ja tuoretta, sanoihan jo Karl Marx, että työväenliikkeen synnyn edellytyksenä oli se, että työläiset tuntevat keskenään yhteenkuuluvuutta. Siis tämäkin on tulkittavissa identifikoitumiseksi.

No tietysti *Suomikin* on yksi identiteetti, jota identiteettipolitiikka on Virtasen mukaan hajottamassa. Jotta joku voidaan hajottaa pitää olettaa, että se on ollut joskus ehjä. Onko siis Suomen identiteetti ollut koskaan ehjä, vaiko onko tällä yhtenäisen identiteetin uskottelulla vain pelattu ja haluttu oikeuttaa yhtenäistä suomalaisuutta vaativat?

Otsikko antaa olettaa, että henkilöllä tai ryhmällä ei voi olla kahta tai useampaa identiteettiä. Tämä ei pidä paikkansa päällekkäisiä identiteettejä on meillä jokaisella, niin kuin oli aikasemminkin sukupolvilla. Esimerkiksi toisen maailmansodan jälkeen tuli käyttöön termi "työläispatriotti". Näitä olivat muun muassa sosiaalidemokraattien Emil Skog ja kommunistien Aarne Saarinen. Eli suomalaisuutta hajottava identiteetti oli työväenluokka ja siihen liitettiin kokoava identiteetti suomalaisuus. Miksei siis nykyäänkin voi olla sekä feministi että suomalainen ja miten feminismi voi hajottaa suomalaisuutta?

No Virtanen pani identiteettipolitiikkasilmäläsi päähänsä ja laitto ääripääviittiminen taskuunsa ottamalla vauhtia Yhdysvalloissa käydystä identiteettipolitiikka – keskustelusta. Hän ryhtyi kiertämään Suomea ja haastattelemaan mieltämiäänsä identiteettipolitiikkaa harjoittavia ääripäitä. Näitä ryhmiä olivat muun muassa etnonationalistit, varisverkot, Elokapina, feministit, miesasiamies, sukupuolivähemmistöt, saamelaiset, rasistit, kommunistit, yliopistojen konstruktivistit, Suomen Sisu ja Elokapina. Virtanen valitti, ettei kaikilta saatu haastattelua, esimerkiksi feministit ja Varisverkosto kieltäytyvät muusta kuin sähköpostihaastattelusta. Reaktio on ymmärrettävä, kuka haluaisi määritellä monipuolisen ja monipolvisen ajattelutavan, jos sitä esitellään suhteessa toiseen, esimerkiksi feminismiä suhteessa miesasiamies Laasasen yksinkertaiseen ja reaktiiviseen ajatteluun.

Virtasen eetos olla suvaitseva ja ymmärtävä konservatiivi, joka haluaa kuulla haastattelemaansa "ääripäitä", joita hän myös kommentoi. Tavallisimmin mitä pinnallisemmin. Muotisanat identiteettipolitiikka ja intersektionaalisuus seikkailevat Virtasen analyysissä ja hänen

sitteenauksissaan jatkuvasti. Esimerkiksi Petteri Orpo julistaa, että "[k]okoomus haluaa keskittyä identiteettipolitiikan sijaan suuriin ratkaisuihin, joilla vauhditetaan siirtymää vähähiiliseen lämmitykseen sekä energian ja sähköntuotantoon". Siis identiteettipolitiikka- termi sopii Orpon mielestä väheksymään ja mitätöimään muiden poliittisten kuin kokoomuksen toimia ilmastopolitiikassa! Tulkitsinko oikein? Jotenkin tuntuu, että kun muutama vuosi sitten haluttiin tyrmätä vastapuolen argumentti, haukuttiin hänet populistiksi. Nyt on käsite identiteettipolitiikka ottamassa tämän pilkan paikan. Se on luisumassa yhä vauhdikkaammin tyhjäksi merkittäväksi. Käsite, joka on niin monessa suhteessa loppuun käytetty, että se ei loppujen lopuksi merkitse mitään.

Kirjassa on lukuja, jotka eivät anna juuri mitään. Sellainen on esimerkiksi "Kaikki puolueet hajoavat". Se kertoo puolueiden historiasta sen mikä me kaikki jo tiedämme. Virtanen haastattelee Markku Jokisipilää, mutta ei saa esiin mitään uusia näkökulmia vaan päinvastoin luvussa on epätarkkaa ja huolimattomaa analyysiä puolueiden olemuksesta. Identiteettipolitiikka – käsite ei tuo mitään uutta tarkasteluun. Esimerkiksi perussuomalaisten ja vihreiden nimittäminen "identiteettipolitiikan erillispuolueiksi", kätkee alleen puolueiden synnyn ja olemisen todelliset syyt. Ne voi varmaan Virtasen mukaan unohtaa ja jatkaa matkaa eteenpäin identiteettipolitiikka – silmälasit päässä. Onneksi Mikko Majander laittaa identiteettipolitiikan yksinomaisuuden kyseenalaiseksi ja toteaa, että kyllä vasemmisto-oikeistoulottuvuus kertoo erittäin paljon nykypuolueitakin analysoitaessa.

Kirja hakee jatkuvasti näkökulmaa varsinkin Yhdysvalloista ja Britanniasta. Identiteettipolitiikan kantaisäksi määritellään Erik Hobsbawn, jonka mukaan työväenluokka hajoaa identiteettipolitiikan myötä. Kantaäideiksi määritellään mustat feministit, jotka kehittivät intersektionaalisen feminismin – käsitteen. Miksi mustien ei-heteroseksuaalisten naisten manifesti pitää nähdä nimenomaan identiteettipolitiikan "epärationalisen" leiman kautta. Eikö se ole ihan samassa määrin intressipolitiikkaa kuin valkoisten heteromiesten kamppailu (vaikka lakoilla) elintonsa puolesta. Ja sitä paitsi jo varhaiset marxilaiset, kuten August Bebel, kiinnittivät huomiota näihin ristiäviin – siis nykykielellä intersektionaalisiin – sortoasetelmiin. Bebel kirjan "Nainen ja sosialismi". Hänen mielestään työläisen vaimo (tavallisemmin kotiäiti) on työläistäkin sorretummassa asemassa kun hän pakotettu uusintaamaan kapitalistisen yhteiskunnan tuotannontekijöitä sekä huolehtimalla miehensä ravitsemuksesta että tulevista työntekijöistä - lapsista. Silloin puhuttiin luokka- ja intressipolitiikasta. Identiteettipolitiikan silmälasit odottivat vielä noin sata vuotta ennen tämän käsitteen keksimistä.

Kirja on täynnä ennakkoluuloisia yleistyksiä, jotta jostain Suomesta löydettäisiin identiteettipolitiikkaa. Ajatellaan, että jokin yksi piirre on osoitus, jostain laajemmalle levinneestä ilmiöstä. Tällainen on esimerkiksi kertomus siitä kuinka pieni, noin kymmenen hengen, ryhmä osoitti mieltään Turun yliopiston kurssilla, kun sinne oli kutsuttu rastiksi koetun Perussuomalaiset – lehden päätoimittaja Matias Turkkila. Virtanen liittyy tämän ainutkertaisen tapahtuman amerikkalaisperäisiin Woke -kulttuuriin todetessaan kuinka tämä identiteettipolitiikka on levinnyt suomalaisiinkin yliopistoihin. Itse kehittämiensä rappiokertomusta hän tukevoittaa vielä Markku Jokisipilän haastattelulla. Kirjan mukaan Jokisipilä kertoo, että osa opiskelijoista ei tulekaan yliopistoon opiskelemaan vaan "tekemään taistelevaa tutkimusta". Kummalla kun en ole tätä huomannut, vaikka olen opettanut yliopistoissa yli kaksikymmentä vuotta ja nimenomaan politiologiaa. No Jokisipilä ei tarkenna miten suuresta osasta on kysymys. Onko se tuhannesosa, kymmenestuhannesosa tai vielä pienempi? Hän ei esitä toteamukselleen mitään evidenssiä. Sitten Jokisipilä alkaa koota tätä kauhukertomusta. Ensimmäisenä elementtinä ovat taistolaiset ja 70

– lukulaiset vasemmistolaiset opiskelijat ja heidän kehityksensä. Jokisipilä toteaa "Taitaa olla vähän niin, että 1970-luvun vasemmistolaiset opiskelijat ovat 1980 – luvun lopulta professoituneet." Seuraava palikka on "Kun Neuvostoliitto meni nurin", jota seuraa kolmas palikka ", yliopistoihin ilmestyi sosiaalista konstruktivismia, jonka mukaan objektiivista totuutta ei enää on olemassa, vaan kielipelejä ja kätettyjä valtarakenteita. Sanamagiasta tuli suosittua". Sinänsä lienee totta, että jotkut 70 – luvulla opiskelleet tulivat professoreiksi jo 1980 –luvulla, mutta lienee aika harva. Se on tietysti totta, että Neuvostoliitto meni nurin 1991, sitä ei voi edes Jokisipilän kuvittelema kielepelejä harrastava sosiaalinen konstruktivisti kiistää. Totta myös lienee, että sosiaalisesta konstruktivismista alettiin yhteiskuntatieteissä kiinnostua samoihin aikoihin, kun Neuvostoliitto meni nurin. Mutta korrelaatio ei ole kausatiota, sosiaalisen konstruktionismin ideat ovat eläneet länsimaisessa yhteiskuntafilosofiassa vuosikymmenet ja Wittgenstein keksi kielipelitermin jo 1953. Ja jos Jokisipilä yrittää liittää Neuvostoliiton kommunismin ihailun länsimaiseen yliopistonmarxilaisuuteen, hän on pihalla. Länsimaiset yliopistomarxistit kritisoivat Neuvostoliittoa raskaasti. Kauhutarinoiden tapaan hän vie sosiaalisen konstruktivismin määrittelyn taas kuvittelemaansa äärimmäisyyteen, kun hän toteaa, että "jonka mukaan objektiivista totuutta ei enää ole olemassa". Jokisipilän viimeinen palikka todistelussaan Sokal-skandaali, jossa fyysikko yritti huijata kielitieteilijöitä itse keksimällään kielipeliartikkelilla. No huijaukseen lankesi joku, mutta ei yksi pääsky kesää tee. Tapansa mukaan Virtanen liittää nämä pääasiassa Yhdysvalloissa olleet tapahtumat Suomen yliopistoihin. Ilman mitään todistusta.

Matti Virtasen kirja Ääripäät – Miten identiteettipolitiikka hajottaa Suomea on jo nimeään myöten itsensä tyytyväisen konservatiivisen valkoihoisen heteromiehen ihmettelyä, joka yrittää selittää eri ihmisryhmien vapauspyrkimyksiä, jollain kumman "identiteettipolitiikalla". Virtanen sijoittaa itsensä johokin maltilliseen keskustaan, tolkun ihmisten joukkoon. Demokratiaa tunnustavan konservatiivinkin olisi hyvä asettua toisen asemaan ja miettiä, että jos en olisikaan hetero, enkä cis-mies enkä valkoihoinen ja minua ahdistaisi rasismi, seksismi ja ilmastonmuutos, niin miten näkisin maailman?

Rauli Mickelsson

VTT, dosentti, Turun yliopisto valtio-oppi